

**Το Ευρετήριο στο Ανθολόγιο Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας:
Οδηγός πολυθεματικών επιλογών
για τον εκπαιδευτικό και όχι μόνο**

Ελένη Κάρνου, Π.Λ.Ε.

Κομμάτι των εκάστοτε μεταρρυθμίσεων αποτελεί το σχολικό βιβλίο. Η συγγραφή των διδακτικών εγχειριδίων και του διδακτικού υλικού είναι ανέκαθεν άρρηκτα συνδεδεμένη με τις διαδικασίες σχεδιασμού για τη διαμόρφωση και συγκρότηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων. Μια τέτοια προσπάθεια επιχειρείται με το Ανθολόγιο Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας που θέτει στόχους που συνάδουν με αυτούς της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης που επισυμβαίνει στην Κύπρο και αφορούν στη διαμόρφωση ανθρώπων που κατέχουν ένα επαρκές και συνεκτικό σώμα γνώσεων από όλες τις επιστήμες όσο και στην προετοιμασία των μαθητών/τριών, ώστε να αποκτήσουν στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο τις κομβικές ιδιότητες, ικανότητες και δεξιότητες που απαιτούνται στην κοινωνία του 21ου αιώνα, όπως είναι η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη και αναστοχαστική διαχείριση της γνώσης, οι ικανότητες και δεξιότητες ανάλυσης και σχεδιασμού, η προθυμία και ικανότητα για συλλογική εργασία και ανταλλαγή πληροφοριών, η άριστη, δόκιμη και συνετή χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας και τέλος η ενσυναίσθηση και οι δεξιότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας.

Μέσα στα πλαίσια λοιπόν αυτά, το Α.Α.ΚΥ.Γ. αποτελεί δείγμα αναβάθμισης της ποιότητας των σχολικών εγχειριδίων ως πηγών για διερευνητικές – δημιουργικές εργασίες και ως εκ τούτου συνθέτει μια καινοτόμα πρόταση στην προσπάθεια ανάδειξης του σχολικού εγχειριδίου ως χρήσιμου εργαλείου μάθησης, σε μια εποχή παρερμηνειών για το σχολικό βιβλίο, που πολλές φορές αντιμετωπίζεται απαξιωτικά από μαθητές και εκπαιδευτικούς.

Μια βασική ιδιαιτερότητα του Ανθολογίου αποτελεί η παράθεση Ευρετηρίων κατά θέμα και κατά μάθημα. Κρίθηκε σκόπιμη η παράθεσή τους, γιατί υπήρχε η πεποίθηση ότι παρέχεται στον εκπαιδευτικό και στον/τη μαθητή/τρια μεγάλη ευκολία αναζήτησης περιεχομένων για εργασίες χωρίς απώλεια χρόνου και δυνατότητα σύνδεσης των διαφόρων θεματικών περιοχών από τα κειμενικά είδη που παρουσιάζονται στην Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία.

Το νέο διδακτικό υλικό που προσφέρεται στο Ανθολόγιο διαφοροποιείται κυρίως λόγω:

1. του τρόπου πραγμάτευσής του (λιγότερα σχόλια, περισσότερες εργασίες αξιοποίησής του)
2. της έμφασης στην αυτενέργεια των μαθητών/τριών
3. της προσθήκης, στο αναγκαίο ποσοστό, της διαθεματικότητας.

Τα Ευρετήρια, κατά θέμα και κατά μάθημα, ενισχύουν τη νέα αυτή διάσταση του τρόπου προσφοράς του διδακτικού υλικού, δίνοντας την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό της κάθε ειδικότητας να αντικρίσει κωδικοποιημένα τα θέματα που παρουσιάζονται στα επιλεγόμενα αρχαία κείμενα, να συνειδητοποιήσει τον θεματικό πλούτο της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας και μέσα από την ποικιλία των κειμενικών ειδών να διαισθανθεί τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας.

Επιπρόσθετα, παρέχεται η δυνατότητα μεταξύ των διαφόρων ειδικοτήτων να διακρίνουν σε ποιες περιπτώσεις υπάρχει όσμωση των διαφόρων διδακτικών αντικειμένων και επομένως να επιδιωχθεί η συνεργασία και η πρωτοτυπία στον τρόπο χειρισμού της γνώσης. Δίνεται, έτσι, σε όλους τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς η ευκαιρία να μεταπλάσουν το προτεινόμενο διδακτικό υλικό, σε μαθησιακό υλικό που λειτουργεί όχι ως «ταμείο γνώσεων», αλλά ως «εργαλείο μάθησης».

Αυτό σημαίνει ότι το υλικό, που συνοπτικά κατά θέμα ή κατά μάθημα παρουσιάζεται στα Ευρετήρια, οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε να ελκύσει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών για την επιλογή του θέματος ή των θεμάτων που επιθυμούν να ερευνήσουν μέσα από το πρίσμα της προσπάθειας για ανακάλυψη της γνώσης. Δίνεται με τον τρόπο αυτό περιθώριο αυτενέργειας στους/τις μαθητές/τριες, αφού η συγγραφική ομάδα του Ανθολογίου πιστεύει ότι τα άτομα μαθαίνουν δρώντας στο περιβάλλον τους. Ως εκ τούτου, περιορίζεται στο ελάχιστο το γραπτό πληροφοριακό υλικό και οι επεξηγήσεις περιεχομένου και αντ' αυτού περιλαμβάνονται οργανωμένες δραστηριότητες που αποσκοπούν στην οικοδόμηση της γνώσης, ώστε να δοθεί η ευκαιρία στα παιδιά να μάθουν, προσπαθώντας να ερμηνεύσουν και να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους. Ο περιορισμός του πληροφοριακού υλικού συνευπηρετεί την αντίληψη ότι η γνώση ούτε προσλαμβάνεται, ούτε ανακαλύπτεται, αλλά επινοείται και, μάλιστα, με προσωπικό τρόπο.

Με βάση τα πιο πάνω κρίθηκε απαραίτητος ο καταρτισμός και ενός τρίτου Ευρετηρίου, στο οποίο προτείνονται εργασίες στο πλαίσιο της διαθεματικότητας (cross-thematic integration), που αντιμετωπίζει τη γνώση ως ενιαία ολότητα, και της διεπιστημονικότητας (inter-disciplinarity), που διατηρεί τα διακριτά μαθήματα στη διάταξη της σχολικής γνώσης, αλλά με διαφόρους τρόπους

προσπαθεί να συσχετίζει το περιεχόμενό τους. Σε μια διαθεματική/ διεπιστημονική προσέγγιση ένα θέμα μελετάται από κάθε άποψη με τη συμβολή δεξιοτήτων από άλλες επιστήμες και από τη ζωή. Το θέμα ή η έννοια μπορεί να μελετηθεί σε συγχρονία και διαχρονία είτε παραγωγικά είτε επαγωγικά.

Παράδειγμα Κύπρια Έπη: Είδη των φυτών

Ενδεικτικά, αναφέρονται αντικείμενα διαθεματικής προσέγγισης που αφορούν:

- Στο ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο δημιουργίας των κειμένων της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας σε άμεση σχέση προς τα «συγκείμενα» (μνημεία, καλλιτεχνικά έργα, αντικείμενα, κτλ.) και τις άλλες επιστήμες (Λογοτεχνία, Αισθητική Αγωγή, Μουσειακή Αγωγή κτλ.)

[Αξιοποίηση Ύμνων στην Αφροδίτη]

- Η δυνατότητα σύνδεσης των κειμένων της αρχαίας πνευματικής δημιουργίας με άλλα έργα της αρχαίας και νεοελληνικής δημιουργίας (Αρχαία Ιστορία, Λογοτεχνία κτλ.)

[Αξιοποίηση Κύπρια Έπη, Στολισμός της Αφροδίτης]

- Η δυνατότητα διασύνδεσης των κειμένων, ώστε να αποδίδεται η επιδιωκόμενη συνολική εικόνα του αρχαίου κόσμου σε μια συγκεκριμένη θεματική περιοχή (αντιλήψεις, φιλοσοφία, ιδέες κτλ.) **[Φιλοσοφικά Θέματα]**
- Η διασύνδεση της αρχαίας κυπριακής ποίησης και πεζογραφίας με τη σύγχρονη πραγματικότητα (δρώμενα, φεστιβάλ, παραστάσεις, γαμήλια τελετή, στολισμός της νύφης, καλλωπισμός)

Οι τέτοιου είδους προσεγγίσεις αξιοποιούν τις μεταγνωστικές δεξιότητες και τα βιώματα των μαθητών/τριών, ανοίγουν δρόμους για μάθηση και συνεργασία, για κριτική αναζήτηση της πληροφόρησης και πέρα από το βιβλίο, συνδέουν τα παιδιά με τα τοπικά προβλήματα και τον πολιτισμό και έτσι ανοίγεται το σχολείο στην τοπική κοινωνία.

Τα Ευρετήρια, τέλος, αποτελούν πυξίδα όχι μόνο για τους εκπαιδευτικούς αλλά και για όσους άλλους επιθυμούν να βρουν πολύτιμες πληροφορίες για τον αρχαίο κόσμο της Κύπρου, ακαδημαϊκούς, ιατρούς, ψυχολόγους, ερευνητές. Ένα τέτοιο πρόσφατο παράδειγμα είναι αρκετό για να πείσει σε σχέση και με το Ευρετήριο κατά μάθημα.

Η παρουσίαση αυτή προσπάθησε να καλύψει το θέμα της αξιοποίησης του Ευρετηρίου στο Ανθολόγιο της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας με στόχο την ενεργό εμπλοκή μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών και όχι μόνο σε δημιουργικές εργασίες. Ο πλούτος των θεμάτων και των ειδών που παρατίθενται είναι για όλους μια πρόκληση, ένας δρόμος αυτογνωσίας.

